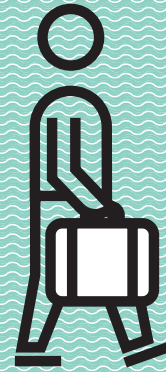
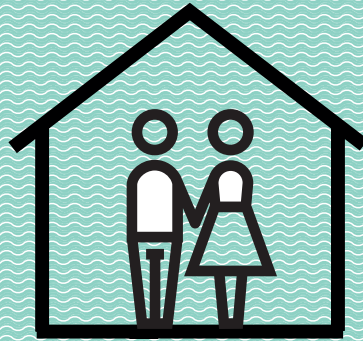

Vlaanderen
is sterk in cijfers

RAPPORT STATISTIEK
VLAANDEREN, 2023/5

ACADEMISCHE SAMENWERKING

VERHUISBEWEGINGEN VAN JONGVOLWASSEN THUISVERLATERS

LAURA BLIKI & JAN PICKERY

INHOUD

SAMENVATTING	3
INLEIDING	5
1 SITUERING	7
2 DATA EN METHODE	11
3 WIE ZIJN DE THUISVERLATERERS?	15
4 EEN KEUZE VOOR DE STAD?	19
5 AFSTAND TOT OUDERLIJK HUIS	27
BESLUIT	35
BRONNENLIJST	36
BIJLAGE 1	38
BIJLAGE 2	39

VERHUISBEWEGINGEN VAN JONGVOLWASSEN THUISVERLATERS

LAURA BLIKI & JAN PICKERY

SAMENVATTING

De meeste mensen verhuizen meermaals in hun leven. Verhuisbewegingen en -motieven vormen regelmatig het voorwerp van onderzoek. Dit rapport focust op het verlaten van het ouderlijk huis en meer bepaald op de eerste locatie die jongeren kiezen om naar te verhuizen.

Het rapport probeert een antwoord te formuleren op de vragen "Waar trekken jongeren die het ouderlijk huis verlaten naar toe? Hoe ver van de ouder(s) gaan zij wonen? En welke sociaal-demografische en sociaaleconomische kenmerken spelen een rol bij de keuze van de woonplaats en de afstand tussen die woonplaats en de woning van de ouder(s)?" Om deze vragen te beantwoorden worden Rijksregistergegevens, bekomen via Statbel gebruikt, in combinatie met gegevens over het onderwijsniveau en over de belastbare inkomens.

De analyses tonen ten eerste aan dat grootsteden en centrumsteden een positief saldo hebben van nestverlaters. Het aantal jonge thuisverlaters dat naar de stad trekt is groter dan het aantal jongeren dat de

omgekeerde beweging maakt. Vooral hooggeschoolde jongeren maken de beweging richting stad. Spreken van een echte brain drain vanuit het platteland, lijkt wat overdreven, vooral omdat dit een tijdelijk fenomeen is dat samenhangt met de populatie van jonge thuisverlaters. Naast het opleidingsniveau spelen ook andere factoren een rol. Zo zullen jongeren die gaan co-housen ook eerder richting stad trekken.

Als we afstand bekijken, blijkt dat de meeste jongeren dicht tot zeer dicht bij de ouders blijven wonen. 45% blijft binnen een afstand van 5 kilometer en 13% zelfs binnen een afstand van 1 km. De gemiddelde afstand bedraagt 14 km. Bij hooggeschoolde jongeren ligt de gemiddelde afstand wat hoger.

Dit SV-rapport is een herwerking van een masterthesis, gemaakt aan de UGent (Bliki, 2023). Het is het eerste rapport in een nieuwe reeks die aandacht schenkt aan de resultaten van samenwerkingen tussen Statistiek Vlaanderen en de academische wereld.

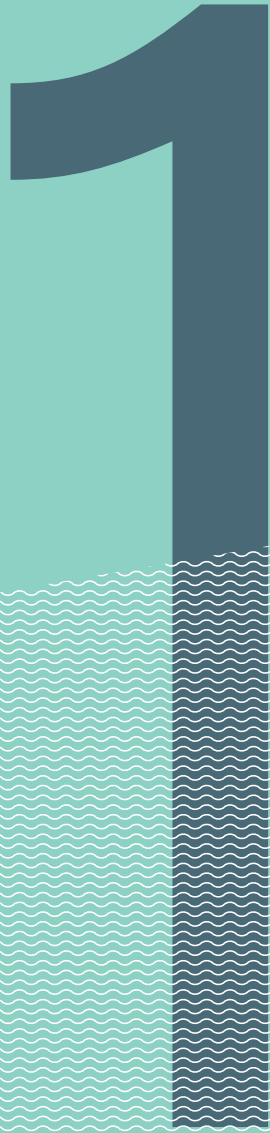
INLEIDING

Een vorig SV-rapport onderzocht o.a. de leeftijd waarop jongeren het ouderlijk huis verlaten (Corijn & Pickery, 2021). In dit rapport bekijken we dezelfde groep, maar belichten we het ruimtelijke aspect van deze stap naar volwassenheid. We zoeken antwoorden op de volgende vragen:

- Kiezen jongeren vaker voor de stad als woonplaats na het verlaten van het ouderlijk huis? Zo ja, welke jongeren maken de keuze om in de stad te gaan wonen?
- Wat is de afstand van de nieuwe woonplaats ten opzichte van de ouders? Welke sociaal-demografische kenmerken hebben een invloed op die afstand tussen het ouderlijk huis en de eigen woning?

In een eerste hoofdstuk geven we een (theoretische) kadering van dit onderzoek. Daarna bespreken we de gebruikte data en methoden. In hoofdstuk 3 schetsen we een algemeen beeld van de groep van thuisverlaters. Hoofdstuk 4 focust op de keuze tussen steden en de rest van Vlaanderen. In hoofdstuk 5 kijken we naar de afstand tussen de woonplaats van de jongere en die van zijn of haar ouder(s). We ronden af met een besluit.

Dit SV-rapport is een herwerking van een masterthesis, gemaakt aan de UGent (Bliki, 2023). Het is het eerste rapport in een nieuwe reeks die aandacht schenkt aan de resultaten van samenwerkingen tussen Statistiek Vlaanderen en de universitaire wereld.

SITUERING

Het verlaten van het ouderlijk huis is een grote stap op de weg naar volwassenheid (De Groof, 2004). Verhuizen is één van de determinanten van volwassen worden, samen met het afronden van de studies, de start van een voltijdse betaalde job en financiële onafhankelijkheid (Aassve, Billari, Mazzuco & Ongaro, 2002 en Billari & Liefbroer, 2007). Onder het verlaten van het ouderlijk huis verstaan we: de eerste keer dat een jongere van adres verandert en dus niet meer ingeschreven staat als kind bij zijn of haar ouders. Die beslissing wordt gezien als een autonome beslissing van de jongeren, maar vaak zijn er verschillende onderliggende factoren die mee een rol spelen. De persoonlijke, sociale en economische kenmerken van de jongeren, hun thuisomgeving en hun plaatselijke vriendenkring blijken van belang te zijn bij het nemen van de beslissing om het ouderlijk huis te verlaten (Garasky, 2002). De leeftijd waarop jongeren het ouderlijk huis verlaten, net als verschillende mogelijke pushfactoren zijn al eerder uitgebreid bestudeerd. Een aanvulling hierop is het ruimtelijke aspect, wat een beetje onderbelicht blijft in de literatuur. Door het ruimtelijke aspect te onderzoeken, kunnen er in de eerste plaats verhuisstromen blootgelegd worden die zullen tonen waar jongeren het vaakst gaan wonen. In de tweede plaats kunnen ook enkele verbanden gevonden worden tussen de keuze van locatie en de kenmerken van de jongeren. Hierdoor zouden ook voorspellingen gedaan kunnen worden over welke locaties aantrekkelijk zijn voor jonge thuisverlaters. Gemeenten en steden kunnen hierop inspelen.

In eerste instantie zijn het voornamelijk de economische factoren die een rol spelen in dit keuzeprocess van de jongere (Leopold, Geissler & Pink, 2012). Er zijn heel wat voorbeelden van economische factoren die in overweging genomen worden (Clark & Mulder, 2000): de financiële onafhankelijkheid van de jongere op het moment dat hij gaat verhuizen, welke jobmogelijkheden er zijn of hoe belangrijk de afstand is tussen potentiële werkmogelijkheden en de nieuwe woning. Ook het fenomeen van *brain drain*, hooggeschoolden die wegtrekken uit plattelandsgebieden naar steden, lijkt te wijzen op een economische reden om op een verdere afstand te gaan wonen van het ouderlijk huis (Thissen, Fortuijn, Strijker & Haartsen, 2010).

Hoewel er vaak vertrokken wordt vanuit de economische overwegingen, spelen ook sociale factoren een belangrijke rol. Sociale factoren kunnen familiebanden zijn, vriendschappen en affiniteit met de geboortestreek. Zelfs in de westerse, schijnbare geïndividualiseerde samenlevingen zijn familieleden belangrijk voor de levenskansen, de uitwisseling van hulp en zorg en als leden van sociale netwerken (Michielin, Mulder & Zorlu, 2008). Het zou kunnen dat sommige jongeren zich meer laten leiden door die sociale factoren dan door de economische factoren en om die reden toch dichter bij hun ouderlijk huis blijven wonen. Het hebben van een partner is ook een sociale factor en kan eveneens de keuze beïnvloeden. Hoewel het verlaten van het ouderlijk huis een individuele keuze is, maken sommige jongeren die niet alleen (Van Huis & Wobma, 2010). Wanneer een

jongere het huis uit gaat om samen te wonen met een partner, moet hij of zij ook rekening houden met die partner. Die staat voor dezelfde keuzes met eigen kenmerken en eigen redenen om het huis uit te gaan en in een bepaalde regio te gaan wonen. Ook die jongere zal eigen voorkeuren, mogelijkheden, middelen en beperkingen hebben. Op die manier ontstaat een soort onderhandelingsproces tussen de partners met elk hun individuele woonwensen (Meeus & De Decker, 2013).

Voor België is er maar weinig bekend over de werkelijke afstanden tussen de woonlocaties van familieleden. In Nederland, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten is daar al meer onderzoek naar gebeurd. De Nederlandse jongeren blijven over het algemeen dicht bij het ouderlijk huis wonen (Bucx, 2008). Ongeveer 50% van de jongeren woont binnen een straal van 10 km, 25% woont op een afstand van 10 tot 50 km en de overige 25% op een afstand groter dan 50km. De meeste jongeren in Duitsland kiezen ook om in de buurt van hun ouders te blijven wonen (Leopold et al., 2012). 3 op de 4 thuisverlaters vestigen zich binnen een uur reisafstand van hun ouders. De helft van de jongeren die verhuizen doet dat naar minder dan 10 kilometer van hun ouderlijk huis en een kwart blijft op wandelafstand, maximaal 2 kilometer. Warnes (1986) vond in het Verenigd Koninkrijk dat tussen de 5 en 15 procent van de jongeren binnen een straal van 1 kilometer van hun ouders woont, en tussen een kwart en iets meer dan de helft binnen de 5 kilometer. Voor de Verenigde Staten vonden Rogerson, Weng en Linn (1993) dat een kwart van de jongeren en ouders dichter dan 8 kilometer van elkaar woonden.

Die onderzoeken zijn al wat verouderd en ook de landen zijn uiteraard minder goede referentiepunten voor Vlaanderen gezien de grote geografische verschillen tussen Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Vlaanderen. Ten eerste zijn de afstanden in Vlaanderen onvergelykbaar met de afstanden in die grotere landen en ten tweede is Vlaanderen in het algemeen vooral een stedelijke regio waarin vrijwel elke plek met de auto relatief snel te bereiken is. In Vlaanderen is er weinig informatie te vinden over hoe ver jongeren van het ouderlijk huis gaan wonen en wat de achterliggende redenen zijn. Dit hiaat is er vooral door het gebrek aan goede onderzoeksgegevens. Verschillende datakoppelingen uitgevoerd door Statbel, het Belgische statistiekbureau vullen nu die leemte¹.

De in dit rapport gerapporteerde gegevens kunnen een inspiratie vormen bij het uittekenen van een woonbeleid. Is er inderdaad sprake van een zogenaamde *brain drain*, een beweging waarbij meer jongeren landelijke gemeenten verlaten en naar de steden trekken? Concrete cijfers daarover zijn belangrijk om een eventueel heersend gevoel daarover te staven of om na te gaan welke hiaten er nog zijn in de gegevens. Een belangrijke bemerking hierbij is dat in dit rapport enkel gekeken wordt naar de eerste verhuisbeweging van de thuisverlaters. Mogelijk keren die jongeren

¹ Statbel heeft die data zelf al eens gebruikt om de afstand tussen grootouders en hun kleinkinderen in kaart te brengen, zie <https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/52-van-grootouders-woont-op-minder-dan-5-km-van-kleinkinderen>.

op iets latere leeftijd terug naar hun streek van herkomst (Bucx, 2008). Centrumsteden kennen inderdaad vaak een positief intern migratiesaldo voor de 20 tot +/- 28-jarigen, maar een negatief migratiesaldo voor de groep die ouder is (Willems, 2008). Er blijven zeker jongeren “in de stad hangen” na hun studies, maar na een aantal jaren zal een deel van hen terug de stad verlaten, richting rand of verder.

Het kennen van de afstanden tussen ouders en hun kinderen is ook relevant om het proces van uit huis gaan te leren begrijpen (Leopold et al., 2012). Zo wordt uit huis gaan gekoppeld aan zelfstandig worden, maar het blijkt ook dat jongeren die in de buurt van de ouders blijven nog steeds veel steun krijgen van de ouders bij dagdagelijkse taken zoals de was doen en koken. Zo kan het zijn dat de afstand een indicator wordt van de onafhankelijkheid van jongeren.

DATA EN METHODE

Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de DEMOBEL-gegevens die verzameld werden door Statbel, het Belgische statistiekbureau. Die bevatten naast de demografische Rijksregistergegevens ook XY-coördinaten voor elke inwoner van België. Die data bieden de mogelijkheid om de locatie van jonge thuisverlaters en die van de ouders te bestuderen. De combinatie met de al bestaande gegevens uit het Rijksregister geeft de mogelijkheid om te analyseren waar jongeren gaan wonen na het verlaten van het ouderlijk huis en welke sociaal-demografische kenmerken die jongeren hebben. De analyses in dit rapport bekijken de situatie in de jaren 2017-2018. We gebruiken de zogenaamde STOCK-bestanden van de populatie op 1 januari van beide jaren. Deze keuze werd bepaald door de beschikbaarheid van gegevens over het scholingsniveau, een belangrijke verklarende variabele. Er zijn op dit moment geen recentere populatiedata over het onderwijsniveau beschikbaar. De data lijken op die manier wat verouderd, maar ze blijven relevant om ook in 2023 uitspraken te doen over de verhuisbewegingen van jongeren.

Er moest ook een selectie gemaakt worden van de populatie. Ten eerste worden diegenen geselecteerd die effectief het ouderlijk huis verlaten hebben en waarbij dus het huishoudtype en de huishoudpositie veranderd zijn in 2018 ten opzichte van 2017. In 2017 hadden zij een huishoudpositie van kind bij een paar of kind bij een alleenstaande ouder en in 2018 niet meer.

Ten tweede gaat dit onderzoek enkel over jongeren. Daarom wordt er een leeftijdsgrens gemaakt van 18 tot 39 jaar. De ondergrens van 18 jaar werd gekozen omdat dit in België de leeftijd is waarop een jongere wettelijk volwassen wordt, en dus in staat kan zijn om het ouderlijk huis te verlaten. Jongeren die onder de 18 jaar het huis verlaten zijn eerder uitzonderingen. De bovengrens van 39 jaar is gekozen, omdat leeftijdsgroepen ouder dan 39 jaar een ander profiel hebben dan jongeren. Wanneer iemand na die leeftijd het huis verlaat, is dit niet noodzakelijk meer de eerste keer en kan dit ook te maken hebben met zorgnoden van de ouder(s); misschien zijn het de ouders die het huis verlaten.

Ten derde is er een selectie op basis van het feit dat de afstand niet gelijk mag zijn aan 0 meter. Bij de jongeren, die in 2017 bij hun ouder(s) woonden maar in 2018 niet meer, bekijken we de afstand tussen hun woning na verlaten van het ouderlijk huis en de woning van de ouder(s). Daarbij beperken we ons tot de ouder(s) waarbij de jongere het jaar voordien inwoonde. Dat is/zijn niet noodzakelijk de biologische ouder(s). Die ouder(s) kan/kunnen uiteraard ook verhuisd zijn in 2017. Omdat we afstand beschouwen als een indicatie van belang van familiebanden kijken we naar de afstand tussen ouder en kind op 01/01/2018. Meestal is dat dezelfde afstand als de afstand tussen de eigen woning en de ouderlijk woning het jaar voordien, maar niet altijd. Als de jongere op 01/01/2017 inwoonde bij een ouderpaar en die ouders op 01/01/2018 niet meer samenwoonden, werd de afstand genomen tot de dichtstbij wonende ouder. De afstanden zijn

berekend op basis van XY-coördinaten en zijn dus afstanden in vogelvlucht. Voor een klein deel van onze onderzoekspopulatie is deze berekende afstand tussen de eigen woning en de woning van de (dichtstbij wonende) ouder(s) gelijk aan 0 meter. Dit kan om diverse redenen zo zijn. Dit kunnen jongeren zijn die in hetzelfde appartementsgebouw wonen als hun ouders. Maar het kan ook zijn dat er een fout is gebeurd in de registratie. Het kan ook dat, bijvoorbeeld om fiscale redenen, een afzonderlijk domicilie aangevraagd werd (en gekregen), ook al is er feitelijk niets gebeurd en wonen jongere en ouder(s) nog op hetzelfde adres. Om te vermijden dat er met foutieve data gewerkt wordt, wordt ervoor gezorgd dat er een selectie is op de afstand en dat die afstand niet gelijk mag zijn aan 0 meter.

Ten vierde gaat dit onderzoek over jongeren in het Vlaamse en Brusselse Gewest. Dat maakt dat enkel jongeren opgenomen worden die in 2017 bij hun ouder(s) woonden in het Vlaamse of Brusselse Gewest en in 2018 niet meer. Jongeren die vanuit het Vlaamse of Brusselse Gewest verhuisd zijn naar het Waalse Gewest worden wel mee opgenomen. Jongeren die naar het buitenland verhuisd zijn, kunnen we niet opnemen in het onderzoek omdat we voor hen geen locatiegegevens hebben.

Dit rapport bespreekt dus de situatie van jongeren tussen de 18 en 39 jaar die op 01/01/2017 in het Vlaamse of Brusselse Gewest bij hun ouder(s) woonden, en op 01/01/2018 niet meer bij de ouder(s), maar wel nog in België woonden en waarbij de afstand tot de dichtstbij wonende ouder op 01/01/2018 meer dan 0 meter bedroeg. Dat zijn er in totaal 81.360.

We beschrijven die groep, gaan na waar die jongeren naar toe trekken en welke kenmerken de kans vergroten dat ze naar de stad trekken. Daarna wordt de afstand tussen het ouderlijk huis en de nieuwe woning bekeken en welke kenmerken van jongeren een invloed hebben op die afstand. Die kenmerken van de jongeren worden onderverdeeld in 2 hoofdcategorieën. Ten eerste de sociaaleconomische factoren; hiertoe behoren onderwijsniveau, persoonlijk inkomen en huishoudelijk inkomen van de ouders. Het onderwijsniveau is opgesplitst in 3 categorieën: laag-, midden- en hooggeschoold. Die categorieën worden gedefinieerd door *International Standard Classification of Education (ISCED)*, waarbij laaggeschoolden degene zijn met als hoogste diploma lager secundair onderwijs, middengeschoolden hoogstens een postsecundair diploma hebben maar geen tertiair diploma, en de hooggeschoolden een diploma van hoger onderwijs of meer hebben. De inkomensvariabelen zijn gebaseerd op de belastbare inkomens die geregistreerd worden in de IPCAL-databank van Statbel. Ten tweede zijn er enkele sociaal-demografische factoren, namelijk geslacht, nationaliteit, huishoudtype bij de ouders, eigen huishoudtype en invloed van een partner. Daarnaast wordt er ook gecontroleerd voor leeftijd.

De resultaten worden eerst besproken aan de hand van univariate analyses, frequentietabellen en histogrammen. Daarna worden de verschillende variabelen biviaat besproken in functie van locatie van de nieuwe woning en de afstand tot het ouderlijk huis. Ten slotte wordt gecontroleerd voor de

onderlinge samenhang van de onafhankelijke kenmerken met een binomiaal logistisch model voor de locatie van de nieuwe woning, waarbij de variabele rond urbanisatie verkleind wordt naar 2 categorieën: centrumstad versus alle overige gemeenten. Voor de multivariate analyse van de afstand wordt gebruikt gemaakt van een Generalised Linear Model met een gamma-linkfunctie. Die werd gekozen gegeven de niet-negatieve en scheve verdeling van de afhankelijke variabele (afstand).

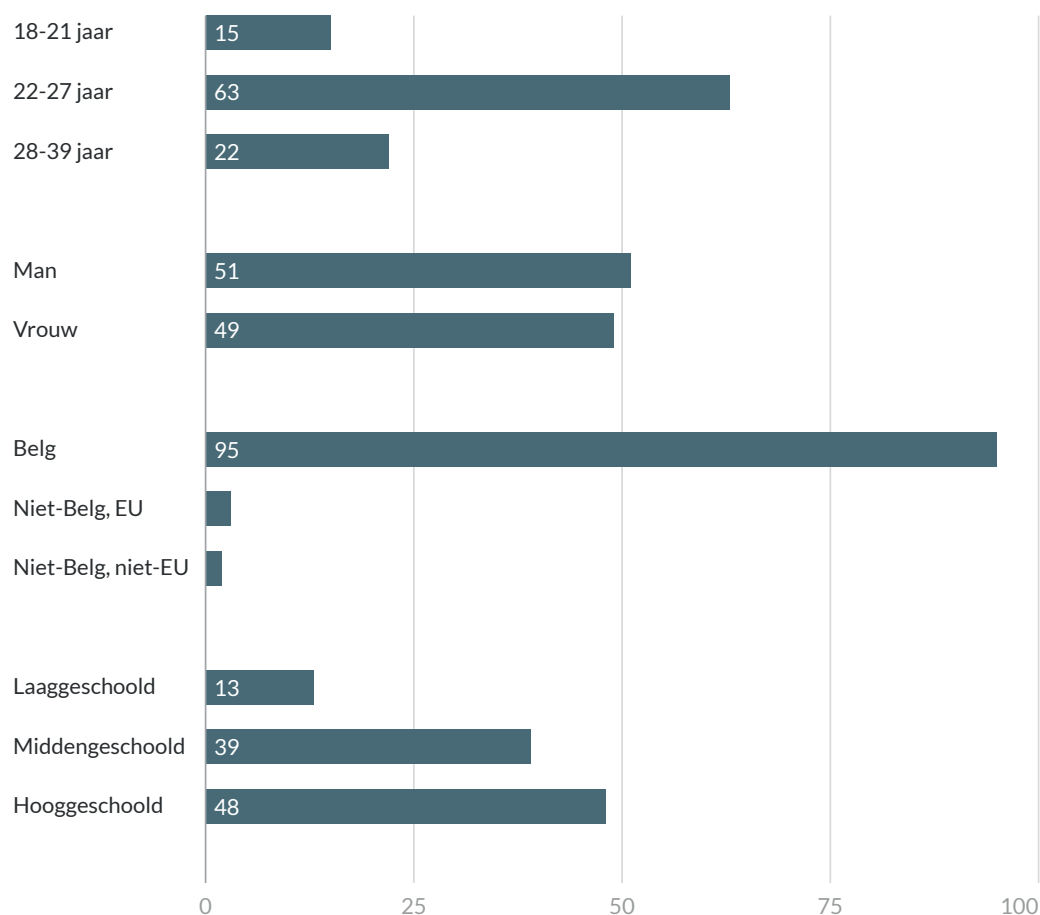
3

WIE ZIJN DE THUISVERLATERS?

De gemiddelde leeftijd waarop jongeren het ouderlijk huis verlaten bedraagt 25,2 jaar. 63% van de jongeren verlaat het ouderlijk huis op een leeftijd tussen de 21 en 28 jaar. Daarnaast is 15% een vroege nestverlater: ze zijn 21 jaar of jonger wanneer ze het ouderlijk huis verlaten. 22% verlaat het huis pas op de leeftijd van 28 jaar of ouder.

In de populatie thuisverlaters zijn iets meer mannen dan vrouwen en heeft 5% niet de Belgische nationaliteit. 47% van de jongeren die het ouderlijk huis verlaten, is hooggeschoold.

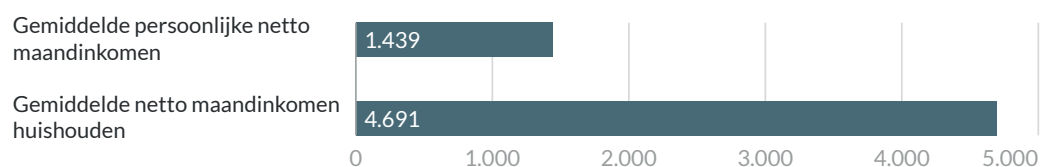
Figuur 1. Kenmerken van thuisverlaters
Vlaams en Brussels Gewest, 2017, in %

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Het gemiddelde netto maandinkomen van een jongvolwassen thuisverlater in het jaar dat hij het ouderlijk huis verlaat, is 1.439 euro. Het gemiddelde beschikbare huishoudinkomen, het totale inkomen van het gezin wanneer de jongere nog thuis woonde, ligt op 4.690 euro. Het lage gemiddelde persoonlijke maandinkomen kan verklaard worden doordat veel thuisverlaters tijdens dat jaar nog niet of nog geen volledig jaar gewerkt hebben.

Figuur 2. Persoonlijk inkomen en huishoudinkomen van thuisverlaters
Vlaams en Brussels Gewest, 2017, in euro

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

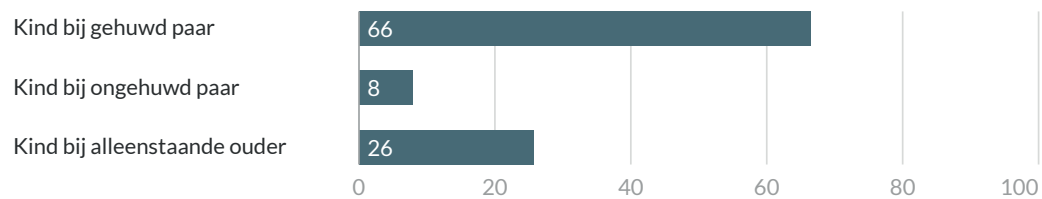
Voor het verlaten van het ouderlijk huis, woonde de jongeren het vaakst bij een gehuwd paar. Dit geldt voor bijna 2/3 van die groep. Ongeveer 1 op 4 woonde bij 1 ouder.

Na het verlaten van het ouderlijk huis woonde bijna de helft samen met een partner, maar zonder kinderen. 42% was ongehuwd, 5% gehuwd. Iets minder dan 1 op 3 woonde alleen. Ongeveer 9% is lid van een ander type huishouden. Bij deze groep betekent dat voornamelijk co-housing. 8% van de jongeren verlaten het ouderlijk huis om direct gehuwd te gaan samenwonen.

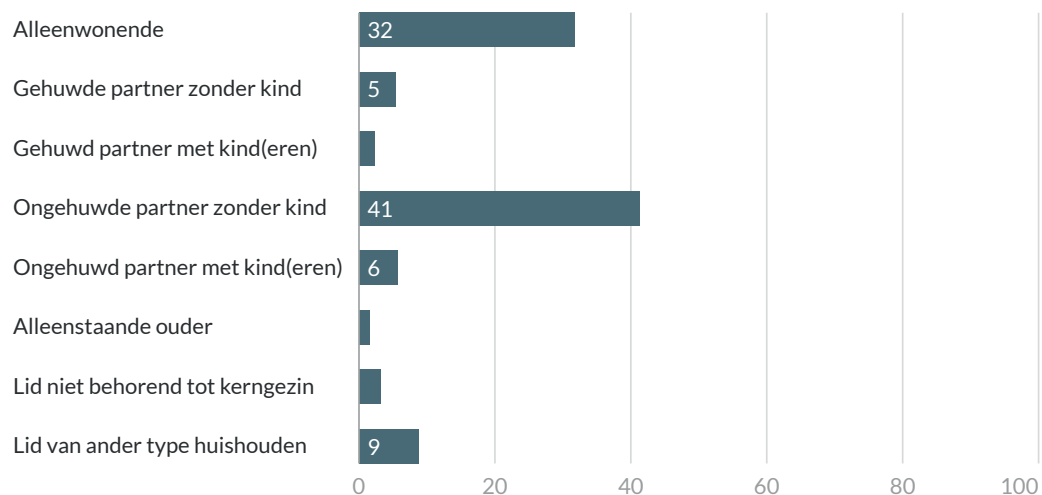
Figuur 3. Huishoudpositie van de jonge thuisverlater voor (2017) en na (2018) het verlaten van het ouderlijk huis

Vlaams en Brussels Gewest, 2017 en 2018, in %

Huishoudpositie 2017

Huishoudpositie 2018

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

EEN KEUZE VOOR DE STAD?

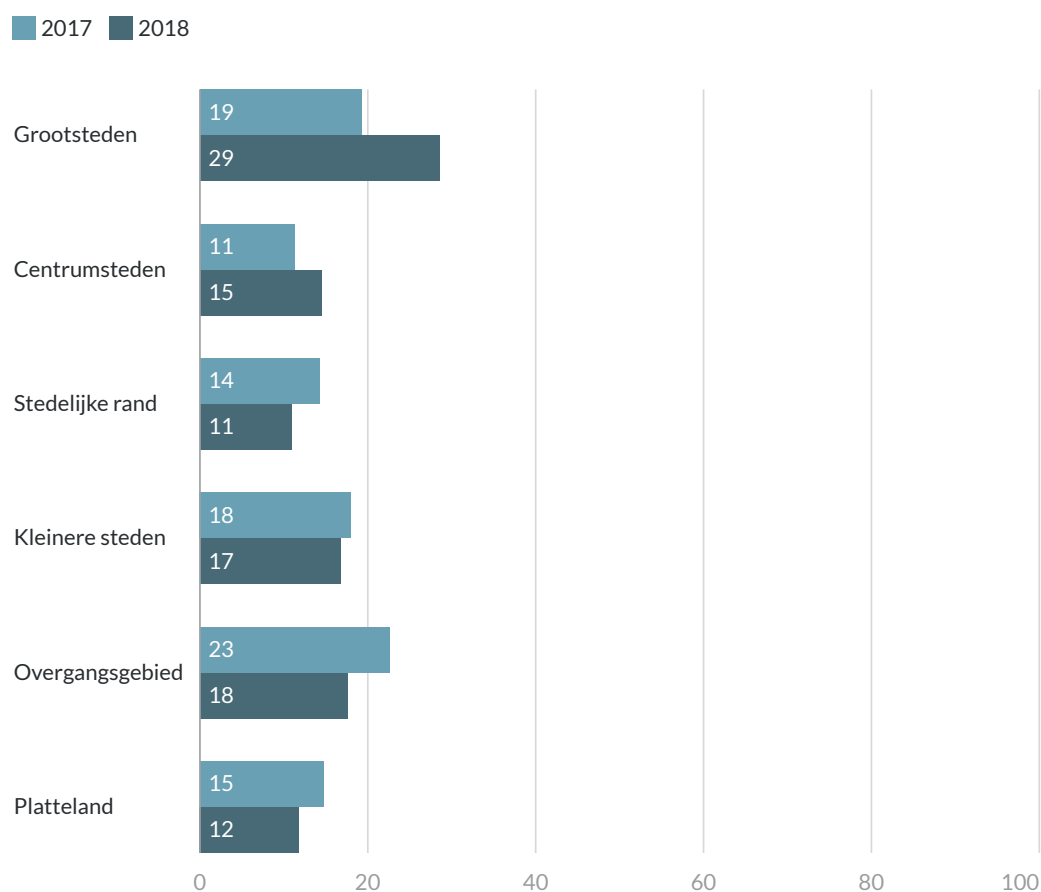
Wanneer jongeren het ouderlijk huis verlaten, moeten ze onder andere kiezen om te wonen in de stad of eerder op het platteland. De tweedeling tussen stad en platteland wordt door iedereen anders ingevuld (Meeus & De Decker, 2013). Zo kan er nog een onderscheid gemaakt worden met de stedelijke rand die voor sommigen meer aanvoelt als 'den buiten' dan voor anderen. Jongeren die hogere studies volgen, doen dat doorgaans in de grotere steden, vaak omdat dit de enige mogelijkheid is. Ze hebben er ook veel vrienden en meer mogelijkheden om uit te gaan of cultuur te beleven. Aangezien de stad dus zowel een bruisend centrum is van studenten met mogelijkheden voor een boeiend sociaal leven, en ook meer jobmogelijkheden en een betere mobiliteit biedt, zullen hooggeschoolde jongeren vaker de stad verkiezen om naar te verhuizen. Maar uiteraard zullen niet alle jongeren hun geboortestreek verlaten.

Dit rapport bekijkt de woonlocatie van de thuisverlaters vanuit urbanisatiecategorieën die door Statistiek Vlaanderen ook gebruikt worden voor enkele Vlaamse Openbare Statistieken: platteland, overgangsgebied, kleinere steden, stedelijke rand, centrumsteden en grootsteden. Deze indeling is gebaseerd op het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, waarbij enerzijds enkele categorieën zijn samen genomen in 'kleinere steden' en anderzijds het buitengebied op basis van het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie is opgesplitst in 'overgangsgebied' en 'platteland'. Jongeren die verhuisd zijn naar het Waalse Gewest worden niet opgenomen in dit deel van de analyse.

Uit de vergelijking van de woonplaatsen vóór en na het verlaten van het ouderlijk huis blijkt dat het aandeel jongeren toeneemt in de grootsteden (van 19% tot 29%) en de centrumsteden (van 11% tot 15%). Op het platteland en alle andere types van gemeenten daalt het aandeel jongeren.

Figuur 4. Woonlocatie voor (2017) en na (2018) het verlaten van het ouderlijk huis naar urbanisatiegraad

Vlaams en Brussels Gewest, 2017 en 2018, in %

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Een kruising van beide woonlocaties toont wat de verhuisbewegingen zijn tussen de categorieën. Jongeren die in 2017 bij hun ouder(s) woonden in een grootstad zijn het meest stabiel: 80% blijft na het verlaten van het ouderlijk huis in een grootstad wonen. Voor elke categorie van 2017 geldt trouwens dat de groep die in dezelfde categorie blijft in 2018 de grootste groep is. In de stedelijke rand is dat percentage het laagste, maar toch nog altijd gelijk aan 37%. Vanuit de stedelijke rand trekt 28% naar een grootstad en 11% naar een centrumstad. Ook vanuit de andere categorieën trekt telkens 22 tot 29% naar de groot- of centrumsteden. De bewegingen in omgekeerde richting zijn merkkelijk kleiner: 7 tot 21% verruilen de stedelijke context voor het overgangsgebied of het platteland. Vooral vanuit de grootsteden is die beweging beperkt.

Van de 56.000 jonge thuisverlaters die begin 2017 niet in een centrum- of grootstad woonden, verhuizen er bijna 16.000 (of 28%) tegen begin 2018

naar een woonplaats binnen die steden. Slechts 5.600 jongeren maken de omgekeerde beweging. Netto winnen de groot- en de centrumsteden dus meer dan 10.000 jongeren na het verlaten van het ouderlijk huis. In de volgende analyse beschrijven we de kenmerken van de jongeren die die beweging maken.

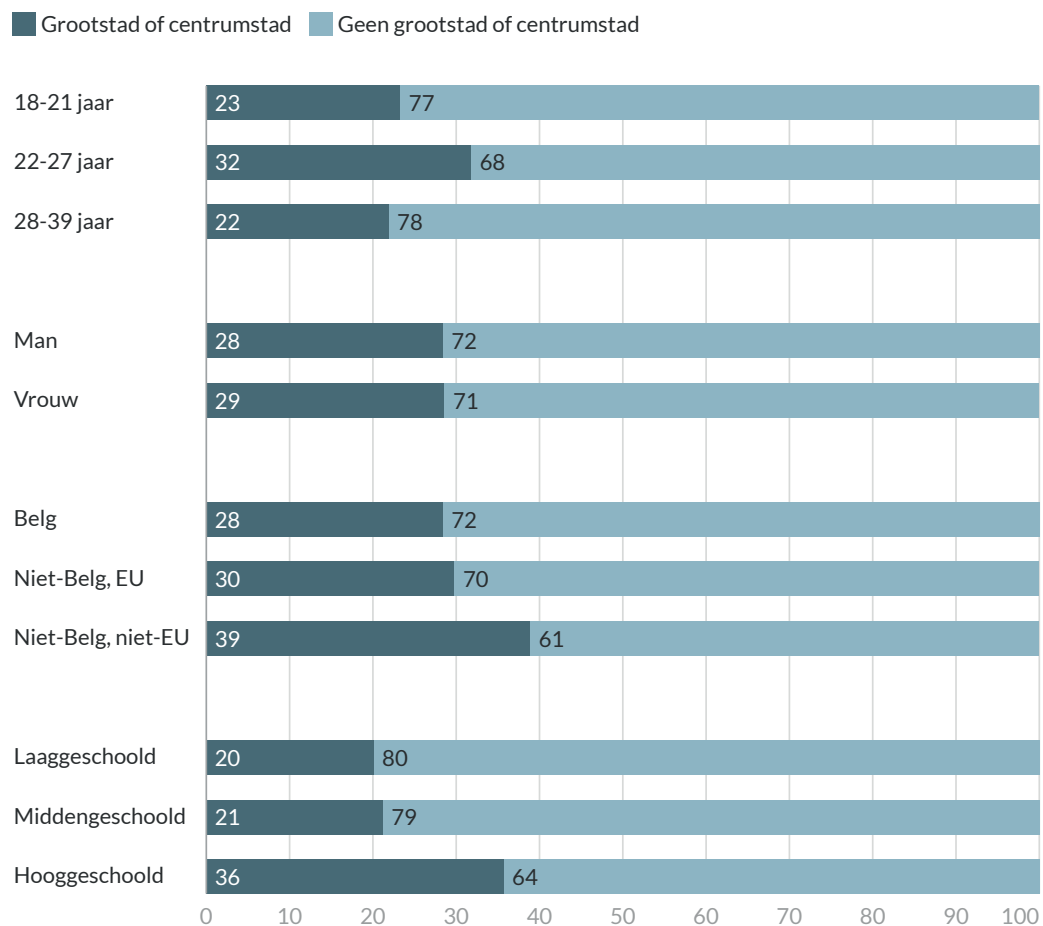
Tabel 1: Urbanisatiegraad na het verlaten van het ouderlijk huis (2018), naar urbanisatiegraad voor het verlaten van het ouderlijk huis (2017)

Vlaams en Brussels gewest, 2017 en 2018, in aantallen

2017 - 2018	GROOT- STEDEN	CENTRUM- STEDEN	STEDELIJKE RAND	KLEINERE STEDEN	OVERGANGS- GEBIED	PLATTE- LAND	TOTAAL
Grootsteden	11.965	242	1.285	447	663	314	14.916
Centrumsteden	1.106	5.138	814	524	932	625	9.139
Stedelijke rand	3.190	1.274	4.225	879	952	789	11.309
Kleinere steden	1.895	1.309	683	7.460	1.698	1.408	14.453
Overgangsgebied	2.940	2.304	991	2.225	8.838	1.001	18.299
Platteland	1.707	1.306	750	1.839	954	5.289	11.845
Totaal	22.803	11.573	8.748	13.374	14.037	9.426	79.961

Ruim 28% van de jongeren die op 01/01/2017 bij de ouder(s), maar niet in een centrumstad of grootstad woonden, verhuisde in 2017 dus wel naar een centrumstad of grootstad. Maar dat percentage verschilt volgens leeftijd, nationaliteit en opleidingsniveau. De kans is duidelijk hoger bij de middelste leeftijdscategorie (22 tot 27 jaar), bij niet-Belgen en bij jongeren met een hoog scholingsniveau. Tussen mannen en vrouwen is er geen verschil.

Figuur 5. Thuisverlaters die al dan niet kiezen voor de stad, naar achtergrondkenmerken Vlaams Gewest, 2018, in %

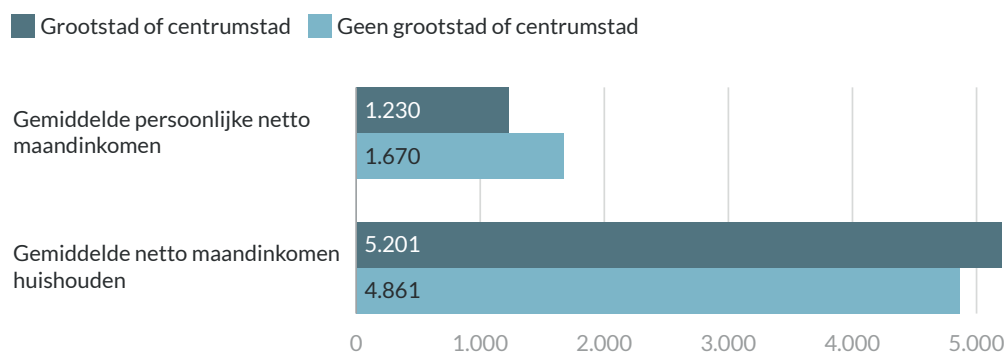

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Tot slot geldt dat het persoonlijk inkomen van de jongeren die naar de stad verhuizen lager is dan dat van de jongeren die dat niet doen, maar dat het huishoudinkomen net hoger is. Deze schijnbare paradox is waarschijnlijk eenvoudig te verklaren. Hoogopgeleide jongeren van die leeftijd zijn vermoedelijk nog niet lang afgestudeerd en ook nog niet of niet lang aan het werk, waardoor hun fiscale inkomen (van het jaar voordien) nog niet zo hoog kan zijn. Deze verklaring door de (mogelijk) beperkte duur van tewerkstelling geldt uiteraard niet voor de overige leden van het huishouden.

Figuur 6. Persoonlijk inkomen en huishoudinkomen van de thuisverlaters die al dan niet voor de stad kiezen

Vlaams Gewest, 2017, in euro

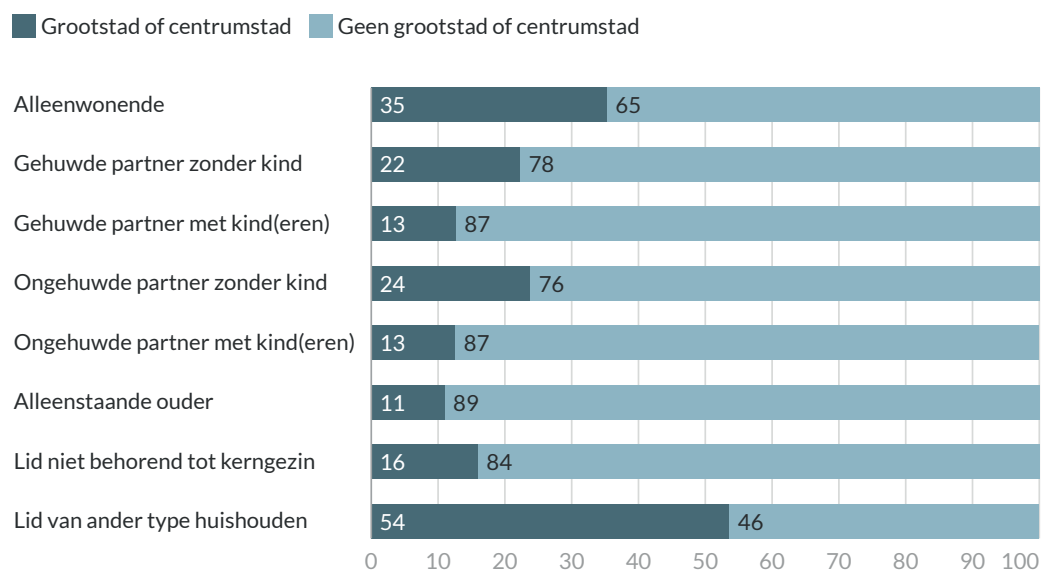
Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Alle beschreven verschillen blijven ook van kracht als netto-effect in een logistische regressie (zie bijlage 1). Dat alle effecten significant zijn, is gegeven de grote steekproefomvang niet verrassend. Desalniettemin toont de analyse dat hooggeschoolde jongeren tussen 22 en 27 jaar uit de stedelijke rand de grootste kans hebben om naar de stad te verhuizen. Daarnaast is die kans ook groter voor niet-Belgen en hangt ze positief samen met het huishoudinkomen, maar negatief met het persoonlijke inkomen.

Het is dus zo dat hooggeschoolde jongeren vaker naar de stad trekken nadat ze het ouderlijk huis verlaten hebben. Toch lijkt spreken van een echte brain drain (van het platteland) wat overtrokken. Ten eerste lijkt het wat overdreven om met de afstanden in Vlaanderen te spreken van afgelegen gebieden op het platteland. Ten tweede komen die hooggeschoolde jongeren voor een aanzienlijk deel uit de stedelijke rand en niet van het platteland of het overgangsgebied. Ten derde is er ook een omgekeerde, weliswaar kleinere beweging, met jongeren die net wegtrekken uit de steden. Ten slotte is dit voor een stuk ook een tijdelijk fenomeen, dat samenhangt met de onderzoekspopulatie: jongeren die het ouderlijk huis verlaten. Als we het onderwijsniveau van de volledige populatie bekijken is dat niet hoger in de centrumsteden dan erbuiten. Dat kan verklaard worden doordat een deel van de hooggeschoolden die na hun studies en na het verlaten van het ouderlijk huis naar de stad verhuizen er enkele jaren later terug uit wegtrekken.

Er is ten slotte ook een link tussen de huishoudpositie en de locatie van de woning. Als je na het verlaten van het ouderlijk huis alleen gaat wonen, is de kans groter dat dat in een centrumstad gebeurt. Dat geldt nog veel meer voor het "andere type huishouden", wat bij deze leeftijdscategorie vooral duidt op co-housers. Jongeren die daarvoor kiezen, trekken in meer dan de helft van de gevallen naar een grootstad of een centrumstad.

**Figuur 7. Thuisverlaters die al dan niet kiezen voor de stad naar huishoudpositie
Vlaams en Brussels Gewest, 2018, in %**

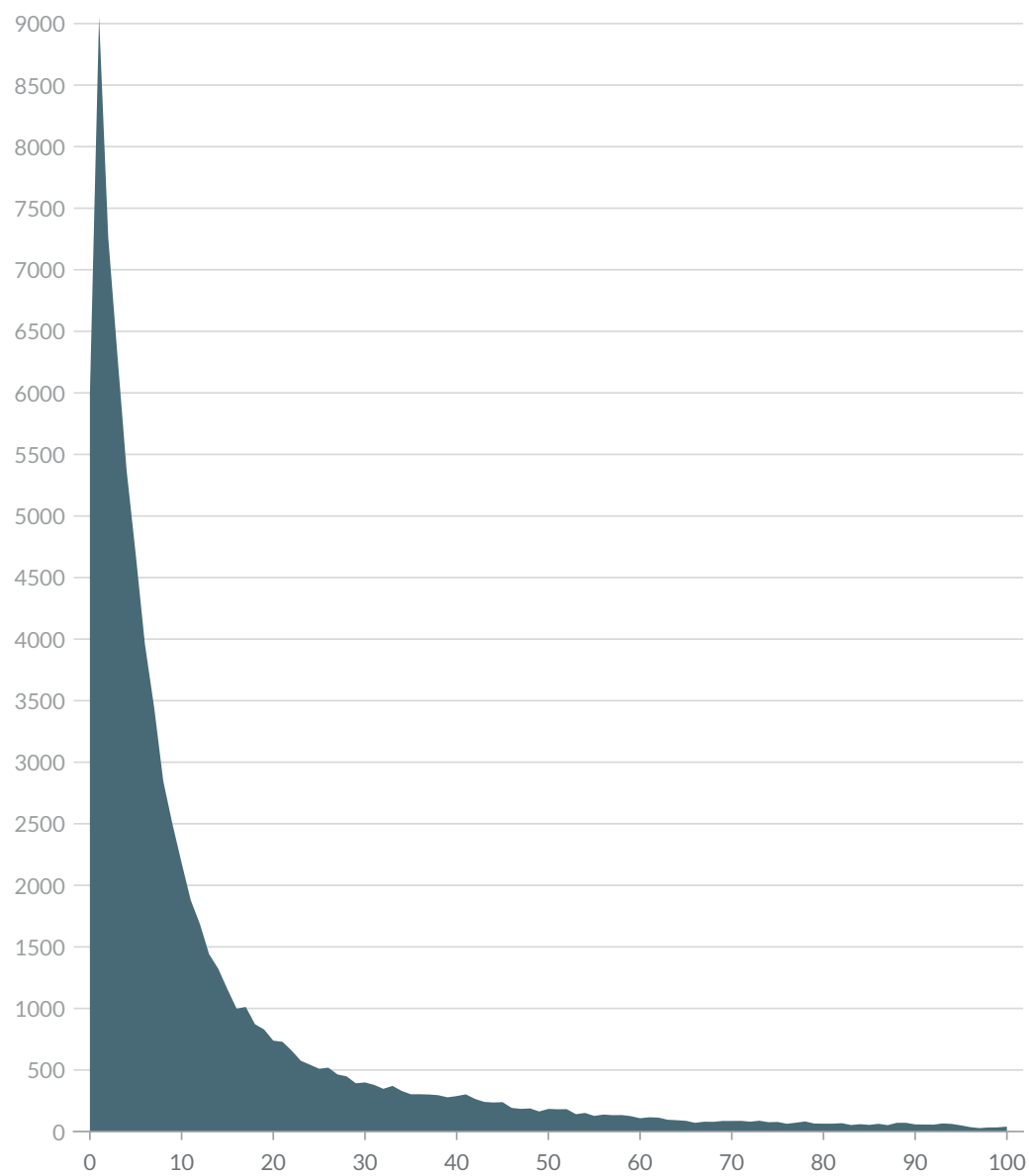
Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

5

AFSTAND TOT OUDERLIJK HUIS

In de volgende analyse bekijken we de afstand tussen de woning van de jongere na het verlaten van het ouderlijk huis en de woning van de (dichtstbij wonende) ouder(s). De gemiddelde afstand tussen de woning van de jongere en die van zijn/haar ouder(s) bedraagt in vogelvlucht 14 kilometer. De grootste gemeten afstand bedraagt 272 kilometer, maar figuur 9 toont dat de afstand tot het ouderlijk huis scheef verdeeld is en er vooral veel jongeren zijn die (heel) dichtbij wonen. Zo woont 13% op minder dan 1 km afstand van de dichtstbij wonende ouder.

Figuur 8. Aantal thuisverlaters en de afstand tot de dichtsbijwonende ouder in vogelvlucht Vlaams en Brussels Gewest, 2018, in aantal per afstand in kilometer

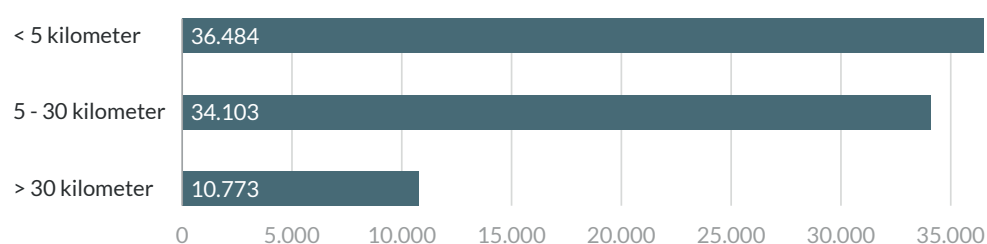
Noot: Afstanden groter dan 100 km zijn niet mee opgenomen in deze figuur. Het betreft nog 1,3% van de thuisverlaters.

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Het aandeel jongeren met een grote afstand is klein. Dat blijkt nog duidelijker wanneer de afstand opgedeeld wordt in 3 groepen: een groep die dicht bij het ouderlijk huis blijft, binnen een straal van 5 kilometer; een groep die relatief ver van het ouderlijk huis gaat wonen, buiten de straal van 30 kilometer; en ten slotte een tussengroep met een afstand, tussen 5 en 30 kilometer van het ouderlijk huis. De grootste groep jongeren (meer dan 36.000 of 45%) blijft dicht bij het ouderlijk huis, binnen een straal van 5 kilometer. Minder dan 11.000 (of 13%) van de jongeren kiezen ervoor om op een verdere afstand van de ouder(s) te gaan wonen, meer dan 30 kilometer van hun ouders verwijderd. De overige 42% (34.000) situeert zich dus tussen 5 en 30 kilometer. De meeste Vlaamse jongeren kiezen er dus voor om relatief dicht bij de ouder(s) te wonen na het verlaten van het ouderlijk huis.

Figuur 9. Afstand tussen de eigen woning van de thuisverlater en de woning van de ouder(s)

Vlaams en Bussels gewest, 2018, in aantal

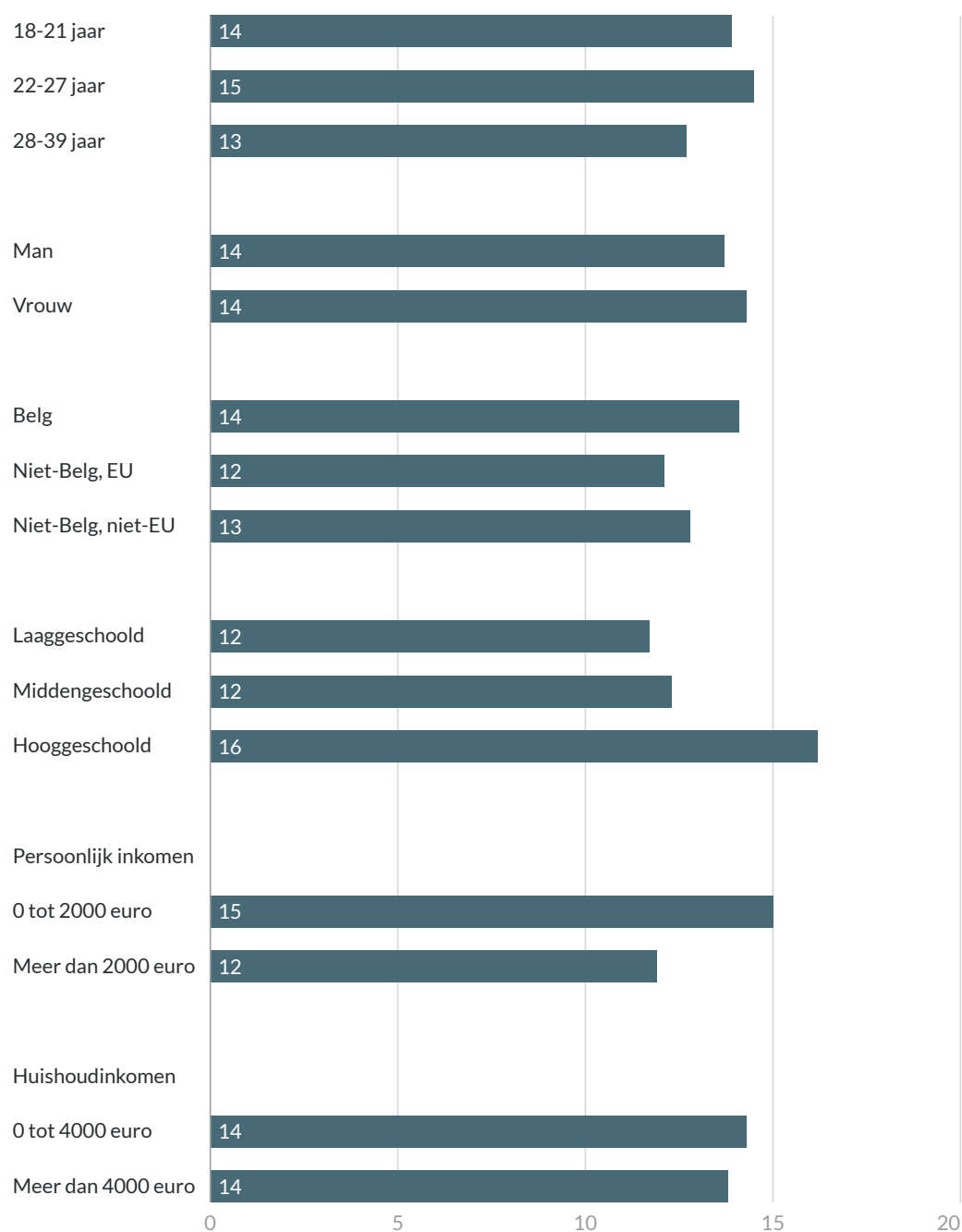

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

De sociaal-demografische achtergrondkenmerken van de jongeren lijken slechts een beperkte invloed te hebben op deze afstand. Geslacht speelt geen rol. De verschillen volgens leeftijd zijn heel beperkt, met de middengroep die gemiddeld een beetje verder van de ouder(s) woont. Belgen wonen dan weer wat verder van de ouder(s) dan niet-Belgen, maar ook dit verschil is klein. Bij de sociaaleconomische factoren zijn de verschillen volgens het huishoudinkomen ook zeer beperkt. Maar bij het persoonlijk inkomen blijkt dat de jongeren met een laag persoonlijk inkomen gemiddeld genomen ook verder gaan wonen. De verschillen volgens opleidingsniveau zijn het duidelijkst: de gemiddelde afstand is het grootst bij de hooggeschoolden.

Figuur 10. Afstand tussen de eigen woning van de thuisverlater en de woning van de ouder(s) naar achtergrondkenmerken

Vlaams en Brussels Gewest, 2018, gemiddelde afstand in kilometer

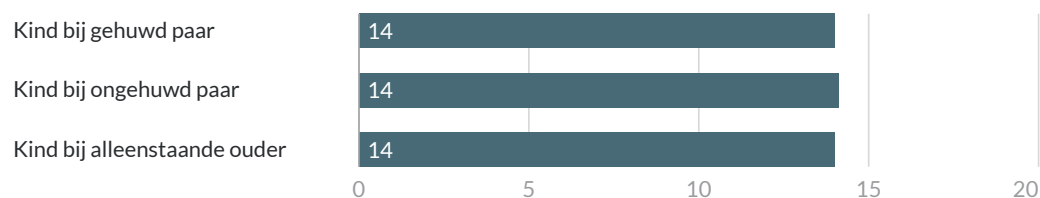
Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Het huishoudtype waaruit de jongere vertrok heeft geen impact op de gemiddelde afstand. Het huishoudtype waarnaar de jongere verhuist, hangt wel samen met de afstand. De groep die gaat co-housen (ander type huishouden), legt daarvoor een grotere afstand af. Jongeren die direct gehuwd gaan samenwonen, wonen dichterbij de ouders. Maar de kleinste afstand merken we bij jongeren die op 01/01/2018 wonen als alleenstaande ouder. De nabijheid van zorghulp vanuit de ouder(s) kan hier misschien een verklaring zijn.

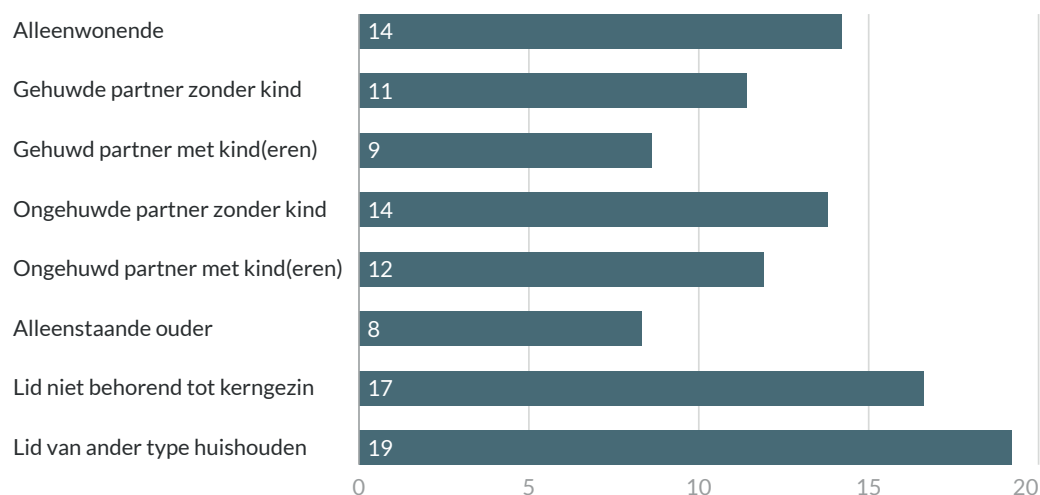
Figuur 11. Afstand tussen de eigen woning van de thuisverlater en de woning van de ouder(s) naar huishoudpositie

Vlaams en Brussels Gewest, 2018, gemiddelde afstand in kilometer

Huishoudpositie 2017

Huishoudpositie 2018

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

De meeste bivariate samenhangen uit deze figuren blijven gelden als netto-effecten in een omvattende analyse (generalized linear model met een gamma link functie, zie bijlage 2). De verschillen volgens leeftijd en nationaliteit worden wel wat kleiner en zijn niet meer allemaal significant, wat gegeven de steekproefomvang op zich opvallend is. De analyse geeft aan dat hooggeschoolde jongeren met een laag persoonlijk inkomen die gaan co-housen gemiddeld de grootste afstand afleggen. Dat zij een lager persoonlijk inkomen hebben, kan waarschijnlijk verklaard worden door het feit dat ze langer studeerden, nog niet of nog niet lang aan het werk zijn en daardoor een lager fiscaal inkomen hadden voor het jaar voordien.

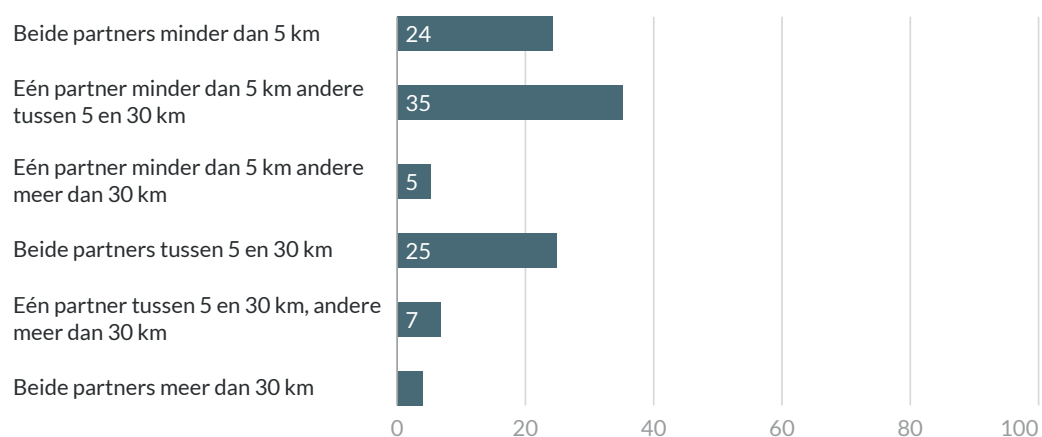
Hoewel het verlaten van het ouderlijk huis een individuele keuze is, maken sommige jongeren die niet alleen (Van Huis & Wobma, 2010). Wanneer een jongere het huis uit gaat om samen te gaan wonen met een partner, speelt die partner uiteraard ook een rol. Hij of zij staat of stond voor dezelfde keuzes met eigen kenmerken en eigen redenen om het huis uit te gaan en in een bepaalde regio te gaan wonen. Dit leidt tot een soort onderhandelingsproces tussen de partners, waarbij elk de eigen woonwensen in overweging neemt (Meeus & De Decker, 2013).

Om hier een zicht op te krijgen, worden in volgende analyse enkel die jongeren opgenomen die na het verlaten van het ouderlijk huis samenwonen met een partner die ook het ouderlijk huis heeft verlaten. Het gaat over een kleine 25.000 jongeren of ongeveer 12.500 samenwonende paren gevormd door twee thuisverlaters. De gemiddelde afstand tot de woning van de ouder(s) voor thuisverlaters die gaan samenwonen met een andere thuisverlater bedraagt net geen 12 km. Dat is dus iets minder dan het algemene gemiddelde van 14 km. Voor slechts 10% van deze jongeren is die afstand meer dan 30 km. Jongeren die na het verlaten van het ouderlijk huis gaan samenwonen, blijven dus nog iets dichterbij de ouders dan het algemene gemiddelde. Aangezien dat voor beide partners geldt, kan er ook geconcludeerd worden dat zij een partner vonden in de nabije omgeving. De afstanden met het ouderlijk huis voor beide partners zijn duidelijk positief gecorreleerd (0,35). Als de afstand voor de ene partner groter is, is dat doorgaans ook zo voor de andere partner.

Verder valt op dat bij bijna 2/3 van de paren minstens 1 van beide partners op minder dan 5 kilometer van zijn/haar ouders woont. Bij 16% van de paren woont minstens 1 van beide partners op meer dan 30 kilometer van zijn/haar ouders en bij 4% geldt dat voor beide partners.

Figuur 12. Afstand tussen de eigen woning van beide thuisverlaters bij paren en de woning van de ouder(s)

Vlaams en Brussels Gewest, 2018, in %

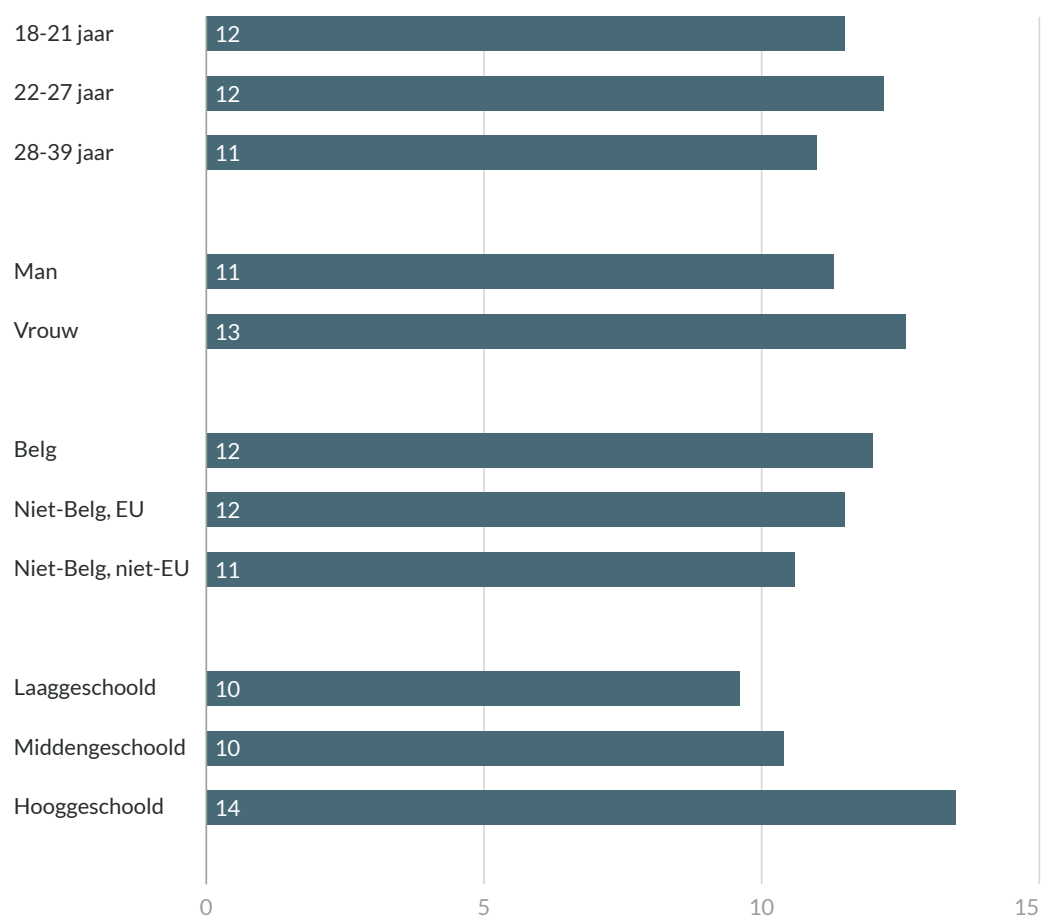

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

De (beperkte) verschillen volgens de achtergrondkenmerken die gevonden worden bij alle thuisverlaters, vinden we ook terug bij deze beperktere groep die gaat samenwonen met een andere thuisverlater. Het meest opvallende is misschien dat het verschil tussen mannen (gemiddeld 11,4 km) en vrouwen (12,6 km) hier groter is. Als 2 jongeren met een verschillend geslacht gaan samenwonen is dat gemiddeld genomen iets dichterbij de ouder(s) van de man dan bij de ouder(s) van de vrouw.

Figuur 13. Afstand tussen de eigen woning van beide thuisverlaters bij paren en de woning van de ouder(s) naar achtergrondkenmerken

Vlaams en Brussels Gewest, 2018, gemiddelde afstand in kilometer

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

BESLUIT

Dit rapport probeerde een antwoord te formuleren op de vragen “Waar trekken jongeren die het ouderlijk huis verlaten naar toe? Hoe ver van de ouder(s) gaan zij wonen? En welke sociaal-demografische en sociaaleconomische kenmerken spelen een rol bij de keuze van woonplaats en de afstand tussen die woonplaats en de woning van de ouder(s)?”. Ten eerste werd aangetoond dat grootsteden en centrumsteden een positief saldo hebben van nestverlaters. Het aantal jonge thuisverlaters dat naar de stad trekt is groter dan het aantal jongeren dat de omgekeerde beweging maakt. Vooral hooggeschoolde jongeren maken de beweging richting stad. Spreken van een echte brain drain vanuit het platteland, lijkt wat overdreven, vooral omdat dit een tijdelijk fenomeen is dat samenhangt met de populatie van jonge thuisverlaters. Naast het opleidingsniveau spelen ook andere factoren een rol. Zo zullen jongeren die gaan co-housen ook eerder richting stad trekken.

Als we afstand bekijken, blijkt dat de meeste jongeren dicht tot zeer dicht bij de ouders blijven wonen. 45% blijft binnen een afstand van 5 kilometer, 13% zelfs binnen een straal van 1 kilometer. De gemiddelde afstand bedraagt 14 km. Bij jongeren met een hoog opleidingsniveau ligt die wat hoger.

Belangrijk is op te merken dat dit rapport zich vooral heeft gericht op de eerste keer dat jongeren hun ouderlijke huis verlaten en dus op de eerste verhuisbeweging van jongeren. De locatiekeuze van jongeren die het ouderlijk huis voor de eerste keer verlaten, is een complex proces dat wordt beïnvloed door verschillende sociaal-demografische kenmerken. Het zou zeker interessant zijn om bijvoorbeeld via longitudinaal onderzoek meer inzicht te krijgen in volgende verhuisbewegingen. Ook de afstanden tot broers, zussen en eventuele andere familieleden kunnen een rol spelen en werden hier niet belicht. Bijkomend onderzoek zou zich ook kunnen richten op jongeren van wie de ouders gescheiden zijn, of dieper kunnen ingaan op de verhuisbewegingen van koppels. Ten slotte kan kwalitatief onderzoek misschien aanvullende push- en pullfactoren, zoals bijvoorbeeld financiële overwegingen aan het licht brengen.

BRONNENLIJST

Aassve, A., Billari, F. C., Mazzucco, S., & Ongaro, F. (2002). *Leaving home: A comparative analysis of ECHP data*. Journal of European social policy, 12(4), 259-275.

Billari, F. C., & Liefbroer, A. C. (2007). *Should I stay or should I go? The impact of age norms on leaving home*. Demography, 44(1), 181-198.

Bliki, L. (2023). *Verhuisbewegingen van jongvolwassen thuisverlaters in Vlaanderen en Brussel*. Een sociologisch onderzoek naar de invloeden van sociaal-demografische kenmerken van jongeren op de keuze van locatie na het verlaten van het ouderlijk huis. Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad van master in de richting Sociologie aan de UGent.

Bucx, F. (2008). *Nestverlaters: Patronen van uit huis gaan bij jongvolwassenen en de geografische afstand tussen ouders en jongvolwassen kinderen*. Demos: bulletin over bevolking en samenleving, 24(5), 1.

Clark, W. A., & Mulder, C. H. (2000). *Leaving home and entering the housing market*. Environment and Planning A, 32(9), 1657-1671.

Corijn, M., & Pickery, J. (2021). *SV-Rapport 2021/2 - Veranderen van huishoudpositie in het Vlaamse Gewest: verlaten van en terugkeren naar het ouderlijke huis*. Brussel: Statistiek Vlaanderen.

De Groof, S. (2004). *Mobiliteit, ruimtebeleving, wonen en ecologie bij jongeren. Jeugdonderzoek belicht*. Voorlopige synthese van wetenschappelijk onderzoek naar Vlaamse kinderen en jongeren (2000-2004), 161-178.

Garasky, S. (2002). *Where are they going? A comparison of urban and rural youths' locational choices after leaving the parental home*. Social Science Research, 31(3), 409-431.

Leopold, T., Geissler, F., & Pink, S. (2012). *How far do children move? Spatial distances after leaving the parental home*. Social Science Research, 41(4), 991-1002.

Meeus, B., & De Decker, P. (2013). *De geest van suburbia*. Maklu.

Michielin, F., Mulder, C. H., & Zorlu, A. (2008). *Distance to parents and geographical mobility*. Population, space and place, 14(4), 327-345.

Rogerson, P. A., Weng, R. H., & Lin, G. (1993). *The spatial separation of parents and their adult children*. Annals of the Association of American Geographers, 83(4), 656-671.

Thissen, F., Fortuijn, J. D., Strijker, D., & Haartsen, T. (2010). *Migration intentions of rural youth in the Westhoek*, Flanders, Belgium and the Veenkoloniën, The Netherlands. *Journal of Rural Studies*, 26(4), 428-436.

Van Huis, M. van & Wobma, E. (2010). *Verhuisgedrag van jongeren*. *Bevolkingstrends*. 1e kwartaal 2010, 22-27.

Warnes, A. (1986). *The residential mobility histories of parents and children, and relationships to present proximity and social integration*. *Environment and Planning A*, 1581-1594.

Willems, P. (2008). *SVR-Rapport 2008/2 - Migratiebewegingen in het Vlaamse Gewest in de periode 1997-2006*. Brussel: Studiedienst Vlaamse Regering.

BIJLAGE 1

Logistische Regressie voor de kans om naar de stad te verhuizen

	PARAMETERSCHATTING	STANDAARDFOUT	
Intercept	0,204	0,109	***
Man (referentie vrouw)	0,318	0,021	***
Belg Niet-Belg EU (referentie niet-Belg, niet EU)	-0,733 -0,489	0,101 0,120	*** ***
Laaggeschoold Middengeschoold Onbekend Scholingsniveau (referentie hooggeschoold)	-0,942 -0,775 -0,981	0,040 0,023 0,093	*** *** ***
18-21 jaar 22-27 jaar (referentie 28-39 jaar)	-0,142 0,153	0,041 0,027	*** ***
Persoonlijk inkomen (in 1000 €) Huishoudinkomen (in 1000€)	-0,526 0,068	0,011 0,004	*** ***
Stedelijke rand Kleinere steden Overgangsgebied (referentie platteland)	0,640 -0,202 0,144	0,030 0,030 0,028	*** *** ***

*** $p < 0,001$

-2LL = 61316,880

Cox & Snell R^2 : 0,094

Nagelkerke R^2 : 0,130

BIJLAGE 2

Generalized Linear Model met gamma link voor de afstand van de eigen woning tot de woning van de (dichtstbijwonende) ouders

	PARAMETERSCHATTING	STANDAARDFOUT	
Intercept	2,482	0,043	***
Man (referentie vrouw)	0,026	0,009	**
Belg Niet-Belg EU (referentie niet-Belg, niet EU)	-0,031 -0,104	0,032 0,039	**
Laaggeschoold Middengespoold Hooggeschoold (referentie hooggeschoold)	-0,003 -0,070 -0,3671	0,031 0,031 0,031	* ***
22-27 jaar 28-39 jaar (referentie 18-21 jaar)	-0,015 -0,030	0,017 0,012	**
Persoonlijk inkomen < 1500€ (referentie > 1500€) ^o	0,364	0,010	***
Huishoudinkomen (in 1000€)	0,014	0,002	***
Huishoudpositie 2017 Kind bij gehuwd paar Kind bij ongehuwd paar (referentie kind bij alleenstaande ouder)	-0,055 -0,002	0,011 0,018	***
Huishoudpositie 2018 Alleenwonende Gehuwde partner zonder kind Gehuwde partner met kind Ongehuwde partner zonder kind Ongehuwde partner met kind Alleenstaande ouder Lid niet behorende tot het kerngezin (referentie: Lid van een ander type huishouden)	-0,234 -0,388 -0,650 -0,264 -0,292 -0,679 -0,015	0,017 0,024 0,033 0,016 0,024 0,038 0,029	*** *** *** *** *** *** ***
Schaalfactor	1,548	0,007	

^o Een model waarin het persoonlijk inkomen werd opgenomen als metrische variabele convergeerde niet. Daarom werd deze variabele voor deze analyse gedichotomiseerd.

* $p < 0,05$

** $p < 0,01$

*** $p < 0,0017$

Fitmaten

Deviance	154014,875	81340
AIC	574432,257	
BIC	574627,696	

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Statistiek Vlaanderen
Bezoekadres: Havenlaan 88, 1000 Brussel

Auteurs

Laura Bliki
Jan Pickery | jan.pickery@vlaanderen.be

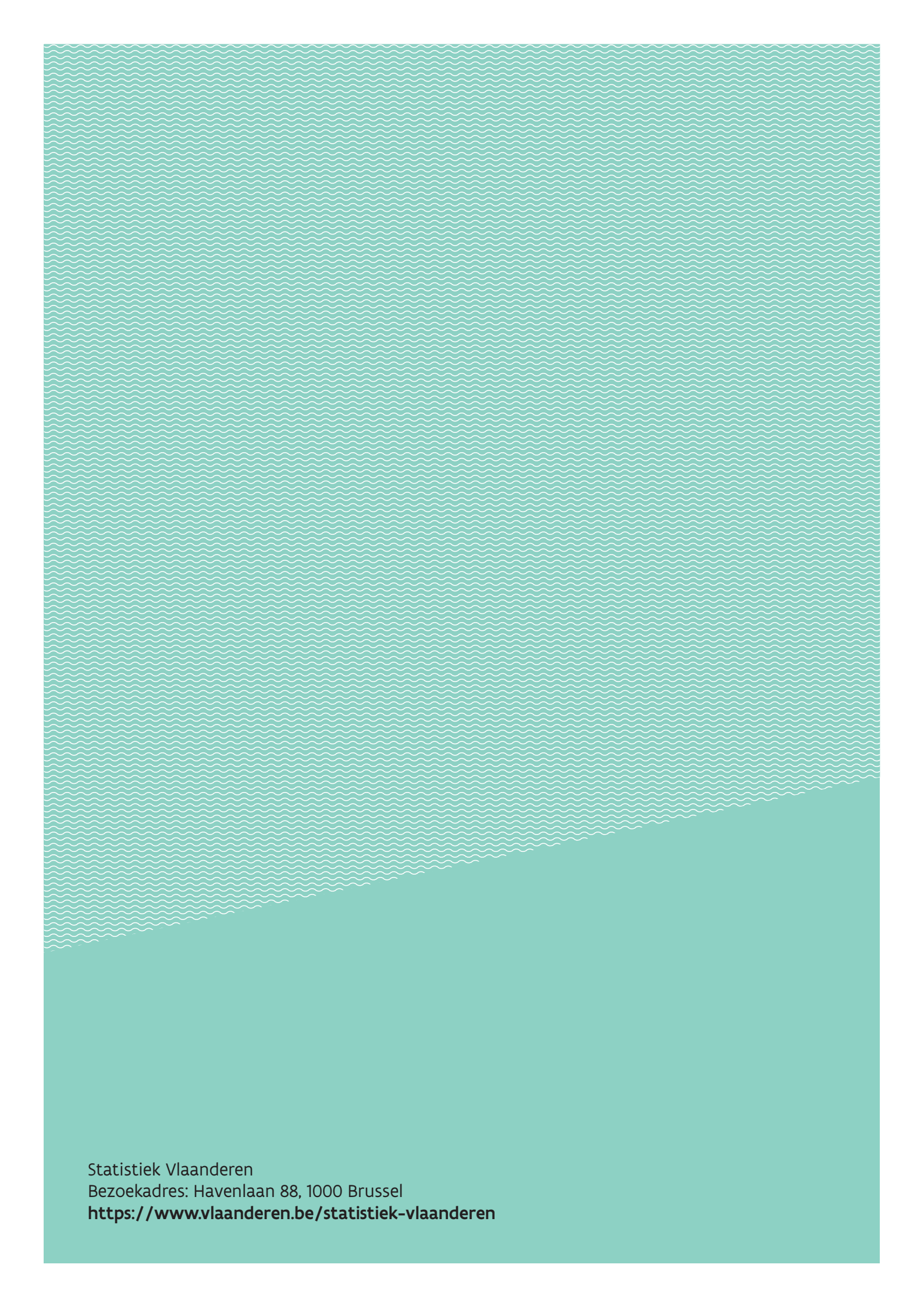
Grafische vormgeving

Statistiek Vlaanderen

Depotnummer

D/2023/3241/388

Statistiek Vlaanderen
Bezoekadres: Havenlaan 88, 1000 Brussel
<https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen>